

**WAT
& HOE**

SELECT

Rome

**Alles wat
je niet wilt
missen!**

**ALLE INFORMATIE VOOR EEN KORTE VAKANTIE
DE BESTE SELECTIE HOTSPOTS**

ROME

Top 10-selectie
34-55

De antieke stad en Zuid-Rome
79-106

Het hart van de stad
107-138

Besproken bezienswaardigheden

Het noorden van de stad
139-164

Vaticaanstad
165-173

Wat & Hoe maakt deel uit van
Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
www.kosmosuitgevers.nl
www.watenhoe.nl

Geschreven door Jane Shaw
Update door Tim Jepson en Esther van Veen

Oorspronkelijke titel: *Essential Spiral Rome*
© 2010 AA Media Limited, United Kingdom
Gepubliceerd door AA Publishing, de handelsnaam van AA Media Limited,
kantoor houdend aan Fanum House, Basing View, Basingstoke,
Hampshire RG21 4EA, Engeland. Ingeschreven onder nummer 06112600
© Mairdumont/Falk Verlag 2014
© Transportkaarten: Communicarta Ltd, UK

© 2008, 2014 Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
Vertaling: Jaap Verschoor
Redactie: Katrien Peper
Coördinatie: Jaap Verschoor / Kantoor Verschoor Boekmakers, Haarlem
Omslagontwerp: De Weijer Design BNO, Baarn
Foto omslag voor: Hollandse Hoogte; foto omslag achter: AA/S. McBride
Zetwerk: Peter Verwey Grafische Producties bv, Heemstede

ISBN 978 90 215 5641 3
ISBN e-book 978 90 215 5458 7
NUR 512

Zesde, herziene druk 2014
A04296

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan de samenstelling van deze gids kan de uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van fouten, nalatigheid of verandering in details in deze uitgave, en voor de gevolgen van het afgaan op de verstrekte informatie. Beoordeling van bezienswaardigheden, hotels, restaurants enzovoort is gebaseerd op ervaringen van de auteur. De omschrijvingen in deze gids bevatten een element van subjectiviteit en hoeven niet noodzakelijkerwijs de opinie van de uitgever weer te geven of de ondervindingen van de lezer te bevestigen.

Hoewel alles in het werk is gesteld om de nauwkeurigheid van de gids te verzekeren, doen er zich onophoudelijk veranderingen voor. Wij zijn onze lezers dankbaar wanneer zij eventueel geconstateerde fouten willen melden.

Over deze gids

Gebruikte symbolen

 verwijzing naar kaarten op omslag	 dichtstbijzijnde metrostation
 adres	 aanbevolen bus- of tramlijn
 telefoonnummer	 dichtstbijzijnde treinstation
 openingstijden	 toeristenbureau
 toegangsprijs	 andere praktische informatie
 restaurants of cafés bij of in nabijheid van bezienswaardigheid	 paginaverwijzing naar uitgebreidere beschrijving

Deze reisgids bevat zes hoofdstukken:

Over Rome 6-19

In het kort. Eten en drinken. Kort verblijf

Reiswijzer 20-33

Voordat je weggaat. Vervoer naar Rome. Vervoer in Rome. Praktische tips

Top 10-selectie 34-55

De tien onbetwiste hoogtepunten van Rome

De beste hotspots 56-75

De mooiste kerken. De fraaiste uitzichten. De beste musea, enzovoort

Verken de stad per wijk 76-173

De bezienswaardigheden van Rome, per wijk

De stad uit 174-183

Uitstapjes buiten Rome

Kaarten en plattegronden

Alle kaartverwijzingen hebben betrekking op de kaarten op het omslag. Het Pantheon bijvoorbeeld heeft verwijzing 7F. Dat betekent dat je het Pantheon in vakje 7F van de kaart kunt vinden.

Toegangsprijzen

Voordelig: minder dan € 4
Gemiddeld: € 4 tot 7
Prijzig: meer dan € 7

Hotelprijzen

Prijzen per tweepersoonskamer per nacht:
€: voordelig (minder dan € 125)
€€: gemiddeld (€ 125 tot 225)
€€€: prijzig (meer dan € 225)

Restaurantprijzen

Prijzen per persoon voor een driegangenu menu zonder drankjes:
€: voordelig (minder dan € 25)
€€: gemiddeld (€ 25 tot 50)
€€€: prijzig (meer dan € 50)

Inhoud

Over Rome 6 - 19

Reiswijzer 20 - 33

Top 10-selectie 34 - 55

De beste hotspots 56 - 75

Verken de stad per wijk 76 - 173

De stad uit 174 - 183

Over Rome

Inleiding 8 - 9

In het kort 10 - 11

Eten en drinken 12 - 15

Kort verblijf 16 - 19

INLEIDING

Het centrum van Rome, gelegen aan de oevers van de rivier de Tiber (Tevere), heeft twee gezichten. De drukke moderne stad ligt in een keurslijf van smalle straatjes waar meer dan 2000 jaar geschiedenis letterlijk op elkaar gestapeld ligt: je vindt er oude Romeinse zuilen in renaissancepaleizen, romaanse kerken met een barokgevel, en kantoorgebouwen in fascistische stijl uit de jaren dertig. Rome is niet alleen de hoofdstad van Italië, maar is ook een belangrijke plaats in de internationale film- en modewereld en hoofdzetel van de katholieke kerk.

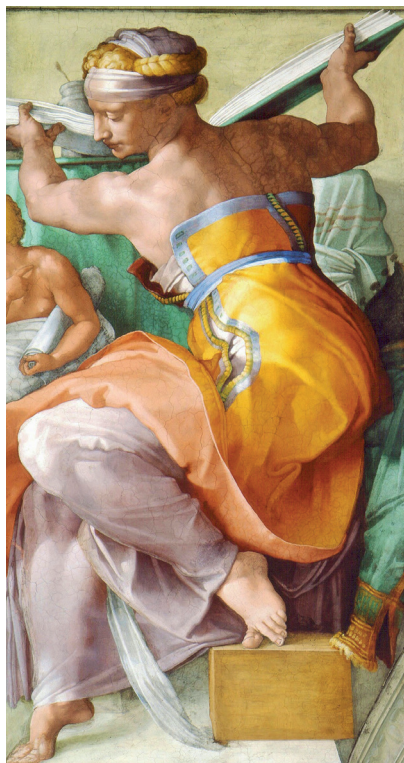

Rome heeft het allemaal: een klimaat dat het hele jaar door voldoende zon garandeert, een keuken voor elke smaak, en architectuur en kunst die tot de mooiste van de wereld behoren.

Het is een stad met veel gezichten: een drukke, moderne hoofdstad in het decor van antieke schoonheid, waar luidruchtige *motorini* langs lome voetgangers razen, klassieke kunst met de nieuwste mode om aandacht wedijvert. Hier vind je alle kleine genoegens van Italië in overvloed: lekker eten, prachtige tuinen, zwoele avonden, heerlijke ijsjes, en nog veel meer.

Benader Rome met een open en flexibele geest. Misschien lukt het niet altijd om alles te doen wat je wilt doen: musea, winkels en restaurants kunnen onverwacht gesloten zijn. Maar maak je geen zorgen: het is ook leuk om vanaf een terras het straatleven te bekijken, met zijn constant wisselende parade van autochtone Romeinen en toeristen. En overal zie je verrassende tegenstellingen: in oude smalle straatjes zie je naast moderne modezaken kleine kruideniers, werkplaatsjes en kunstgaleries.

Dankzij het zonnige weer heerst er een relaxte sfeer, waardoor zelfs de meest alledaagse activiteiten soms veel tijd kosten. Maar is het

zo erg dat de lunch vrijwel de hele middag duurt? Als je je eenmaal hebt aangepast aan het tempo van het Romeinse leven, ontdek je hoe efficiënt grote delen van de stad werken, inclusief de bus, die je op vrijwel elke plek in het centrum van Rome kan brengen.

BEVOLKING

Volgens de legende is Rome 2700 jaar oud. Het inwoneraantal bedraagt bijna 3 miljoen – in 1870, toen Rome de hoofdstad van het verenigde Italië werd, woonden er slechts 200.000 (tegen 1 miljoen in de hoogtijdagen van de Oudheid). Er wonen meer dan 200.000 buitenlanders in Rome. Jaarlijks arriveren er 10 miljoen toeristen op de luchthaven Fiumicino. Ongeveer 600.000 mensen (meer dan de helft van de werkende bevolking) heeft een baan bij de overheid. In de industrie werken maar zo'n 100.000 mensen. De stad beslaat ongeveer 1500 km² en ligt verspreid over twaalf heuvels, waarvan er zeven al in de Oudheid bewoond waren.

KLIMAAT

De beste maanden om Rome te bezoeken zijn april-juni en september-oktober. De drukste periode is rond Pasen, als drommen pelgrims naar de stad komen. In juli en augustus kan de temperatuur tot 40 °C oplopen en in augustus zijn veel winkels en restaurants wegens vakantie gesloten. De vroege lente en de late herfst zijn de natste seizoenen. De jaarlijkse neerslag in Rome is vrijwel gelijk aan die in Amsterdam en Brussel, maar de meeste

regen valt in korte tijd. Zelfs in de winter kan het prachtig weer zijn, met temperaturen rond de 15 °C. Het sneeuwt zelden, maar in december-februari kan het soms snijgend koud zijn.

De Italiaanse keuken is een van lekkerste ter wereld (en volgens recent onderzoek ook een van de gezondste). Elke regio kent eigen specialiteiten en ingrediënten. Sommige typisch Romeinse gerechten zijn direct te danken aan de geschiedenis van de stad.

PASTA

Klassieke Romeinse pastagerechten zijn *spaghetti alla carbonara*, met bacon, eieren en pecorino (harde schapenkaas, die vaak als alternatief voor Parmezaan wordt gebruikt), *pasta all'arrabbiata* ('boze pasta'), met tomaten en hete *peperoncino* (chilipepers), en *all'Amatriciana*, dat min of meer hetzelfde is als *arrabbiata*, maar dan met bacon. *Pasta e ceci* lijkt op dikke soep, met kleine pastavormpjes en kikkererwten, terwijl *gnocchi* tamelijk machtige aardappelballetjes zijn, geserveerd met boter en salie of een tomatensaus.

VLEES

Vanouds ging het mooie vlees naar de rijke Romeinen, terwijl de arme stedelingen het moesten doen met orgaanvlees. Dat

heeft tot een groot aantal verschillende gerechten geleid: pens, lever, nier-tjes, hartjes, beenmerg (een kenmerk van osso-buco is dat het merg door de saus gemengd wordt) en hersentjes. Het meest extreme voorbeeld is *pagliata*: de darmen van een met melk gevoed kalfje, vaak geserveerd met *bucatini*, dunne pastabuisjes die een beetje op darmen lijken. De beste restaurants om orgaanvlees te eten vind je in Testaccio, waar lange tijd het abattoir Mattatoio was gevestigd.

Tegenwoordig serveert vrijwel elke trattoria runder- en kalfssteaks, worstjes (vaak met linzen) en sappig lamsvlees uit Abruzzo. *Saltimbocca alla Romana* (letterlijk: 'springt in de mond') is een kalfs-lapje, opgerold in rauwe ham en geserveerd met salie.

VIS

Naast de traditionele *baccalà* (gefrituurde kabeljauwfilet, geserveerd als snack of als voorgerecht in een pizzeria), is het aanbod visgerechten in Rome schier oneindig: er zijn mosselen, schelpen (bijvoorbeeld *spaghetti alle vongole*), inktvis en garnalen.

GROENTES EN TUSSENDOORTJES

Van sommige groentes kun je heerlijke snackjes maken: gefrituurde courgettebloemen, gestoomde of gebakken artisjokken, en aardappel- of spinaziekroketjes. *Suppli* (rijstkroketjes gevuld met gesmolten mozzarella) zijn een ander favoriet tussendoortje. Andere groentes zijn onder meer *fave* (tuinbonen, vaak in het voorjaar met pecorino gegeten), spinazie, broccoli, rucola en *puntarelle* (een knapperige salade, geserveerd met een vinaigrette en ansjovis).

Top 10-selectie

1	Sint-Pieterskerk	36 - 37
2	Sixtijnse Kapel en Musei Vaticani	38 - 39
3	Castel Sant'Angelo	40 - 41
4	Colosseum	42 - 43
5	Forum	44 - 45
6	Musei Capitolini	46 - 47
7	Palazzo Barberini	48 - 49
8	Pantheon	50 - 51
9	Piazza Navona	52 - 53
10	San Clemente	54 - 55

1

Sint-Pieterskerk

www.vatican.va

Of je de weelde en decoratie nu indrukwekkend of overdreven vindt, louter de omvang van 's werelds grootste kerk zal je niet onberoerd laten.

Keizer Constantijn bouwde een kerk boven het graf van Petrus, niet ver van het Circus van Nero waar de apostel was gekruisigd. In deze periode had het christendom nog geen vaste voet aan de grond en de kerk werd dan ook regelmatig geplunderd. In latere eeuwen is de kerk regelmatig verbouwd

en uitgebreid, tot paus Nicolaas V medio 15e eeuw opdracht gaf tot een ingrijpende renovatie. Pas in 1503 werd er met het werk begonnen, toen paus Julius II Bramante als hoofdarchitect van een nieuwe basiliek aanstelde. In 1626, 123 jaar later en na tussenkomst van tal van belangrijke architecten en kunstenaars, werd de nieuwe basiliek ingewijd. Het hoofdgebouw van Bramante is 187 m lang. Michelangelo ontwierp de 132,5 m hoge koepel, Carlo Maderno de voorgevel en Bernini de zuilengalerij die het plein voor de kerk omarmt.

Bij binnenkomst staat rechts de *Pietà*, Michelangelo's meesterwerk uit 1499. Andere kunstzinnige hoogtepunten zijn het 13e-eeuwse bronzen beeld van Petrus (wiens voet sterk is afgesleten door de aanraking door pelgrims), Bernini's massieve, 20 m hoge baldakijn boven het altaar (waaronder alleen de paus de mis mag opdragen), en de beelden van de pausen Urbanus VIII en Alexander VII, eveneens van Bernini.

✚ 2-3E ✉ Piazza San Pietro

☎ 06 6988 3731

🕒 April-sept dag. 7-19, okt-mrt 7-18 uur

👉 Basiliek gratis, toegang tot de koepel gemiddeld

📍 Ottaviano

🚌 64 naar Piazza San Pietro, 32, 40, 49, 81, 492 en 990 naar Piazza del Risorgimento

👤 Rondleiding (Engelstalig) door de necropolis moet je boeken bij het Uffizio degli Scavi op het Sint-Pietersplein

De beste hotspots

De verrassendste ervaringen 58 - 59

De mooiste kerken 60 - 61

De knallendste kids-uitjes 62 - 63

Wandeling door het Centro storico 64 - 65

De fraaiste uitzichten 66 - 67

De beste musea 68 - 69

De sfeervolste buurten en pleinen 70 - 71

De lekkerste trattoria's en restaurants 72 - 73

De leukste bars, clubs en terrassen 74 - 75

**WAT
& HOE**

SELECT

Rome

Rome is een drukke, moderne hoofdstad in het decor van antieke schoonheid. Je vindt er grootse ruïnes en statige palazzi. Bewonder de beeldhouw- en schilderkunst en geniet van alle Italiaanse genoegens: lekker eten, prachtige tuinen, zwoele avonden, heerlijke ijsjes en nog veel meer.

Wat & Hoe select Rome biedt je alle informatie voor een korte vakantie of stedentrip.

- De top 10-selectie van onbetwiste hoogtepunten
- De beste hotspots: van de mooiste musea tot de bruisendste buurten
- Verken de stad per wijk
- Met stadswandelingen en insider tips

NUR 512

ISBN: 978-90-215-5641-3

WWW.WATENHOE.NL

**WAT
& HOE**

Maakt deel uit van
Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
www.kosmosuitgevers.nl